

Minister van Veiligheid en Justitie
De heer mr. I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Datum 27 september 2011
betreft Richtlijn toegang tot een advocaat en recht op communicatie bij aanhouding
Kenmerk 149142.01u

Geachte heer Opstelten,

De vaste commissies voor Immigratie & Asiel / JBZ-raad en voor Veiligheid en Justitie hebben in hun vergaderingen van 13 en 27 september 2011 gesproken over het voorstel van de Europese Commissie betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en betreffende het recht op communicatie bij aanhouding.¹ Daarbij is tevens gesproken over het standpunt van de Nederlandse regering, zoals verwoord in de geannoteerde agenda van de JBZ-Raad van 22 en 23 september 2011.² De leden van de fracties van de **PvdA**, de **SP**, **D66** en **GroenLinks** hebben naar aanleiding van het voorstel en het Nederlandse standpunt de navolgende vragen aan de regering.

Algemeen

In een democratische rechtsstaat is het van fundamentele waarde dat een rechtvaardige en eerlijke bejegening van individuen door de overheid wordt gewaarborgd en door de autoriteiten wordt geëffectueerd. Aangezien de vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens voor de leden van de genoemde fracties een belangrijk politiek uitgangspunt is, benadrukken zij dat fundamentele waarden ook voor de verdachte burger gelden. Communautaire regelgeving tot waarborging van fundamentele waarden in de lidstaten versterkt de rechtspositie van burgers in de Europese Unie.

De huidige praktijk van de toepassing van het recht op toegang tot en het recht op communicatie met een advocaat voor gearresteerde verdachten in Nederland wijkt af van de situatie in andere lidstaten³. De Nederlandse jurisprudentie naar aanleiding van de rechtspraak van het Europese Hof van de Rechten van de Mens ontwikkelt zich stapsgewijs⁴ sinds het Salduz arrest⁵.

¹ COM(2011)326; zie ook dossier **E110029** op www.europapoort.nl

² Kamerstukken I 2010/11, 32 317, AW.

³ Zie overzicht www.advocatenorde.nl/advocaten/thema?thema=thema/salduz&themaID=3236. Klik Salduz: Tour d'Europe

⁴ Zie Hoge Raad LJNnummers BH3079, BH3081, BH3084

⁵ Salduz tegen Turkije, arrest EHRM van 27 november 2008, appl. no. 36391/02.

In de vakkring en wetenschap wordt gedebatteerd over de omvang en reikwijdte van het consultatierecht. Opmerkelijk is dat het College van Procureurs-generaal, na eerder verzet, inmiddels van oordeel is dat de aanwezigheid van de advocaat bij het politieverhoor onvermijdelijk is⁶.

Gelet op het ter consultatie uitgegeven ontwerp⁷ van een Wet rechtsbijstand en politieverhoor, lijkt de regering echter aan te koersen op een regeling die aan de verdachte in beperktere mate rechten toekent of waarborgen biedt dan naar de huidige stand van Europese rechtspraak⁸ mag worden verwacht of dan in de ontwerprichtlijn wordt voorgesteld. Tegen deze achtergrond onderschrijven de leden van de genoemde fracties de noodzaak van het introduceren van gemeenschappelijke minimumnormen voor de rechten van verdachten met betrekking tot toegang tot en communicatie met een advocaat in strafprocedures in de gehele Europese Unie.

Vaststelling van de ontwerprichtlijn zal in Nederland vooral gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering (en in mindere mate de opleiding) van de politie en de advocatuur. Een *quick scan*⁹ in opdracht van het Centrum Versterking Opsporing van de Voorziening tot Samenwerking Politie Nederland biedt enig inzicht in de mogelijke gevolgen voor politiediensten van het in consultatie gegeven ontwerp van een Wet rechtsbijstand en politieverhoor. Naast bezwaren tegen het ontwerp van een Wet rechtsbijstand en politieverhoor heeft de Nederlandse Orde van Advocaten aanbevelingen¹⁰ gedaan om de rechtspositie van gearresteerde verdachten meer in overeenstemming te brengen met de ontwerprichtlijn.

Concrete vragen en opmerkingen

De aan het woord zijnde leden zouden het op prijs stellen meer informatie te ontvangen over de globale consequenties van wetgevende, financiële, administratieve en logistieke aard van de ontwerprichtlijn en meer in het bijzonder over de verhouding tussen de ontwerprichtlijn en het in consultatie gegeven ontwerp van een Wet rechtsbijstand en politieverhoor. Verder hebben zij de volgende concrete vragen:

1. Mogen de leden uit het standpunt van de regering afleiden dat zij wel akkoord gaat met het voorstel voor zover dit inhoudt dat een verdachte het recht heeft op toegang tot bijstand van een raadsman indien er sprake is van vrijheidsbeneming maar nog niet indien het handelt om staandehouding?
2. Wat verstaat de regering in dit verband onder staandehouding en wat onder vrijheidsbeneming? Komen deze definities overeen met die in het Wetboek van Strafvordering? En waar ligt volgens de regering de grens tussen staandehouding en vrijheidsbeneming?

---

⁶ Mr. H. Brouwer, voorzitter van het College van Procureurs-generaal in een ingezonden opinie in NRC Handelsblad van 11 maart 2011.

⁷ Concept wetsvoorstel rechtsbijstand en politieverhoor van 15 april 2011.

⁸ Sebalj tegen Kroatië, arrest EHRM 28 juni 2011, appl. no. 4429/09.

⁹ Rapport "Effecten voor de politie van de wijziging WvSv", een quick scan op basis van het conceptwetsvoorstel, Significant B.V., 17 juni 2011.

¹⁰ Preadvies Adviescommissie Strafrecht Nederlandse Orde van Advocaten inzake conceptwetsvoorstel Rechtsbijstand en politieverhoor.

3. Mogen de leden uit de reactie van de regering afleiden dat zij onoverkomelijke bezwaren heeft tegen het recht op bijstand door een advocaat in geval van staandehouding? Zo ja, waarop zijn die bezwaren gegrond?
4. Indien ook volgens de regering een verdachte recht heeft op bijstand van een advocaat in geval van vrijheidsbeneming, hoe groot schat de regering in die situatie het aantal gevallen per jaar waarin bijstand door een raadsman gevraagd zal worden en waarop baseert zij die schatting?
5. Kan de regering, gezien het feit dat zij stelt dat volledige implementatie van de richtlijn tot 'aanzienlijke kosten' zal leiden, aangeven hoe groot deze kosten zijn en waarop deze kostenberekening gebaseerd is?
6. Hoe groot zullen in dat geval naar de mening van de regering de financiële effecten op jaarbasis zijn in het kader van de gefinancierde rechtshulp?
7. Is de regering van oordeel dat een eventuele aanzienlijke stijging van de kosten van de gefinancierde rechtshulp op zichzelf reeds een argument is om tegen de uitbreiding van het recht op rechtsbijstand voor verdachten bezwaar aan te tekenen en zo ja, tot welke financiële grens is die uitbreiding voor de regering wel acceptabel?
8. Kan de regering een reactie geven op de brief en notitie van de commissie Meijers van 9 september 2011 gericht aan de leden van de commissie I&A/JBZ-raad (bijgevoegd)? Deelt de regering de opvatting, zoals verwoord in deze notitie, dat een vroegtijdige en actieve ondersteuning van een verdachte door een advocaat de voortgang van het opsporingsonderzoek en het belang van waarheidsvinding dikwijls juist kan dienen in plaats van belemmeren?
9. Acht de regering het denkbaar dat de rechten van verdachten in strafrechtprocedures in de 27 lidstaten van de EU verder kunnen gaan dan het minimum waartoe het EVRM en het EHRM de 47 lidstaten van de Raad van Europa verplichten?
10. De regering, die van oordeel is dat de aan te nemen richtlijn niet verder zou moeten strekken dan de rechtspraak van het EHRM, stelt in de genoemde geannoteerde agenda van de JBZ-Raad van 22 en 23 september 2011 dat deze rechtspraak slechts vereist dat het recht op toegang tot een raadsman pas aan de orde is bij vrijheidsbeneming. Kan de regering in dit kader haar oordeel geven over de implicaties van de arresten Salduz¹¹ en Panovits¹²? Is hierin niet juist door het Hof het belang voor een eerlijk proces onderstreept van toegang tot een advocaat voordat of vanaf het moment dat een verdachte aan een (politie)verhoor wordt onderworpen?

---

¹¹ Salduz tegen Turkije, arrest EHRM van 27 november 2008, appl. no. 36391/02.

¹² Panovits tegen Cyprus, arrest EHRM van 11 december 2008, appl. no. 4268/04.

11. Is de regering van mening dat het voorstel bijdraagt aan een betere rechtsbescherming van Nederlanders die in een andere lidstaat verdacht worden van een strafbaar feit?

12. Wat is de opvatting van de regering over het recht van een verdachte op communicatie met bijvoorbeeld familie, werkgever of consulaire dienst?

De commissie ontvangt uw reactie op bovenstaande vragen graag binnen **vier weken** na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

P.L. Meurs

Voorzitter van de vaste commissie voor Immigratie & Asiel / JBZ-raad

A. Broekers-Knol

Voorzitter van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie